[2018] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744

ਵਿੱਚ:

ਟੀ. ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੂਮਲਕਪਾਦ ਆਦਿ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ

(ਇੰਟਰਲੋਕਿਊਟਰੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰ. 3840 ਆਫ 2014 ਇਨ

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 202 ਆਫ 1995)

16 ਫਰਵਰੀ, 2018

[ਮਦਨ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਾਤਾਵਰਣ - ਜੰਗਲ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 12.12.1996 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੰਗਲ, ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਨ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 14.02.2000 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਚਿਲ ਪਾਈਨ, ਖੈਰ ਅਤੇ ਚੌੜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਤਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਰਜਾਂ ਸਮੇਤ ਜੰਗਲੀ ਬੂਟੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ (ਸੀਈਸੀ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ - ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਬੂਟੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਟਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰਜਨਮ ਓਨਾ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਰਿਪੱਕ ਰੁੱਖ ਆਪਣੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪੁਰਾਣੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨੌਜਵਾਨ ਰੁੱਖ ਹੋਣਗੇ - ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਗਿਆ ਹੈ - ਅਜਿਹੀ ਕਟਾਈ ਦੀ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਜਨਮ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਲਈ ਸੀਈਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੰਗਲਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ਼ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕਟਾਈ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ, 12.12.1996 ਅਤੇ 14.02.2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।

ਵਿੱਚ: ਟੀ. ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੂਮਲਕਪਾਦ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 1995 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 202 ਵਿੱਚ 2014 ਦੀ ਇੰਟਰਲੋਕਿਊਟਰੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰ. 3840।
ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ।
ਜੇ.ਐਸ. ਅੱਤਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਏ.ਡੀ.ਐਨ. ਰਾਓ, (ਏ. ਸੀ.), ਸਿਧਾਰਥ ਚੌਧਰੀ, (ਏ. ਸੀ.), ਸੁਦੀਪਤੋ ਸਰਕਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤੁਲਿਕਾ ਚਿੱਕਰ, ਸ. ਵਸੀਮ ਏ. ਕਾਦਰੀ, ਰਵਿੰਦਰਾ ਬਾਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਰਗੀ ਖੰਨਾ, ਡੀ. ਐਲ. ਚਿਦਾਨੰਦ, ਜ਼ੈਦ ਅਲੀ, ਰਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਜੀ. ਐੱਸ. ਮੱਕੜ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਚੰਦਰ ਨੰਦ ਝਾਅ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੀਖੜਾ, ਐਡਵ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
1. ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿਲ ਪਾਈਨ, ਖੈਰ ਅਤੇ ਚੌੜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਮੱਧ ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ (ਐਮਐਸਐਲ) ਤੋਂ 1500 ਮੀਟਰ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੱਕ, ਪਤਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਰਜਾਂ ਸਮੇਤ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

2. 12.12.1996 ਨੂੰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:
"1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੰਗਲ, ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਪੌਦੇ ਵਿੱਚ ਕੱਟਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਰੁੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਜੰਗਲ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ "ਜੰਗਲ" ਤੋਂ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਰਮਿਟਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
2. ਇੱਕ 'ਜੰਗਲ' ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਗਮ ਰਾਹੀਂ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਜਾਂ 35 ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਮਾਰ ਜਾਂ ਸੁੱਕੀ ਖੜ੍ਹੀ ਲੱਕੜ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਟਾਈ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।
3. ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਮਓਈਐਫ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ, ਦੋ ਨਿੱਜੀ ਮਾਹਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਗਮ ਦੇ ਐਮ.ਡੀ. (ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਜੰਗਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਲਈ ਗੁਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਗੇ। ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਦਰੱਖਤ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਲੱਕੜ। ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹਟਾਏ ਗਏ ਦਰੱਖਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ।

4. ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਜੰਗਲਾਤ ਸੰਭਾਲ ਐਕਟ, 1980 ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰੱਖਤ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।"

3. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੇ 14.02.2000 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਕੁਝ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, 14.02.2000 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਜਨਮ, ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਪਤਲੇਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲੀ ਬੂਟੀ ਦੇ ਕੰਮ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦਾ ਜੰਗਲੀ ਬੂਟੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰੁੱਖ ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 11.10.2002 ਦੇ ਜੀਓ ਰਾਹੀਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਰਾਜ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਮੇਟੀ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਸੀਈਸੀ') ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

4. ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਈਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਸੀਈਸੀ ਨੇ 06.07.2017 ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:
"i) ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਤਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਜੰਗਲੀ ਬੂਟੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਰਕਲਾਂ ਚਿਲ, ਸਾਲ ਅਤੇ ਖੈਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ 1500 ਐਮਐਸਐਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਜਨਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਧੇਰੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕਾਰਬਨ ਸੀਕੁਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਛੱਤਰੀ ਵਾਲੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ;

ii) ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਚੱਕਰਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਜਨਮ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਵਰਕਿੰਗ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਫੁਟਕਲ/ਚੌੜੇ ਪੱਤੇ ਵਾਲੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਚੌੜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

iii) ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨੁਸਖ਼ਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 764 ਹੈਕਟੇਅਰ ਯੂਕੇਲਿਪਟਸ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੂਲ ਚੌੜੇ ਪੱਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ;

iv) ਸਾਲ ਅਤੇ ਚਿਲ ਦੀ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਦੀ ਉਮਰ 120 ਸਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸ਼ੈਲਟਰਵੁੱਡ ਸਿਸਟਮ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

v) ਖੈਰ ਦੀ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਦੀ ਉਮਰ ਛਾਤੀ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਿਆਸ ਦੇ ਨਾਲ 30 ਸਾਲ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ;

vi) ਚੌੜੇ ਪੱਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਪੁਨਰਜਨਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਲੱਕੜ ਦੀ ਕਟਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਲਬੇ ਨੂੰ ਸਾੜਨ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ;

vii) ਬਾਨ ਓਕ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਸਾਲ ਅਤੇ ਖੈਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਚੌੜੇ ਪੱਤੇ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਟਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

viii) ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੁਦਰਤੀ ਪੁਨਰਜਨਮ ਵਿੱਚ ਪੌਦੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸੀ ਚੌੜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਮੰਤਵੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੇ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੀਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ;

ix) ਪੁਨਰਜਨਮ ਕਟਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੋਣ ਲਈ ਲੈਂਟਾਨਾ ਬੂਟੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕੱਟਣ ਦੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਂਟਾਨਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੱਟੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੁਨਰਜਨਮ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ;

x) ਖੈਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਟਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਜਾਂ ਮਿਆਰਾਂ ਵਜੋਂ ਲੇਬਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਟਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ;

xi) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰਜਨਮ ਕਟਾਈ ਲਈ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਦਾ ਆਕਾਰ 20 ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਡੱਬਾ 20 ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪਾੜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ;

xii) ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੱਟੇ ਗਏ ਖੇਤਰ/ਡੱਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ/ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਕਟਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰਜਨਮ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰਜਨਮ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ;

xiii) ਪੁਨਰਜਨਮ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੇਂ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਨਮੀ ਸੰਭਾਲ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ;
xiv) ਵਰਕਿੰਗ ਪਲਾਨ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਮਿਆਰੀ ਨੁਸਖ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ-ਸਹਿ-ਪੁਨਰਵਾਸ ਕਾਰਜ ਸਰਕਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਢਲਾਣਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੋਈ ਹਰੀ ਕਟਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ;
xv) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਚਿਲ, ਸਾਲ ਅਤੇ ਖੈਰ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1500 ਐਮਐਸਐਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੂਰੇ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨੁਸਖ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਐਮ ਓ ਈ ਐਫ ਅਤੇ ਸੀਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਨੂੰ ਸੰਚਾਲਨ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ
xvi) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਕੱਟੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪੁਨਰਜਨਮ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਜਟ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ।"

5. ਸੀਈਸੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 12.09.2017 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਰਕਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਕਲ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਸਰਕਲ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਲ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਰੇਂਜ/ਬੀਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਘੋਖਣ 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਜੰਗਲਾਤ ਸਰਕਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 04.12.2017 ਨੂੰ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਰੇਂਜਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਖੇਤਰ ਰੇਂਜਾਂ, ਹਰੇਕ ਰੇਂਜ ਵਿੱਚ ਬੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬੀਟ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ।

6. ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੈਰ (ਬਬੂਲ ਕਟੇਚੂ) ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਲਈ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗੜਾ ਦੇ ਨੂਰਪੁਰ ਜੰਗਲਾਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ (ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਜੰਗਲਾਤ ਸਰਕਲ) ਦੇ ਨੂਰਪੁਰ ਜੰਗਲਾਤ ਰੇਂਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਖੈਰ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਥਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਰੁੱਖ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਸ ਵਾਲੇ 80% ਰੁੱਖ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ

ਵਿੱਚ: ਟੀ. ਐਨ. ਗੋਦਾਵਰਮਨ ਤਿਰੂਮਲਕਪਾਦ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ [ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਸ ਵਾਲੇ ਬਾਕੀ 20% ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੌੜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਰੁੱਖ ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਲ 2018-2019 ਵਿੱਚ 903.14 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਟਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 2019-2020 ਲਈ 706.30 ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰੇਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਚਿਲ ਪਾਈਨ (ਪਿਨਸ ਰੌਕਸਬਰਗੀ) ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ (ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਜੰਗਲਾਤ ਸਰਕਲ) ਦੇ ਭਰਾਰੀ ਜੰਗਲਾਤ ਰੇਂਜ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਬੂਟੀ ਦੀ ਕਟਾਈ ਲਈ ਸਾਲ 2018-2019 ਲਈ 49.05 ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਾਲ 2019-2020 ਲਈ 23.95 ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਚਿਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20-25 ਮਾਂ ਦਰੱਖਤ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ।

8. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਲ (ਸ਼ੋਰੀਆ ਰੋਬਸਟਾ) ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪਛਾਣੀ ਗਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਰਮੌਰ ਦੇ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ (ਨਾਹਨ ਜੰਗਲਾਤ ਸਰਕਲ) ਦੀ ਪਾਉਂਟਾ ਜੰਗਲਾਤ ਰੇਂਜ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ 2018-2019 ਲਈ 176.01 ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ 120.12 ਹੈਕਟੇਅਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਸਾਲ 2019-2020 ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।

9. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਟਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰਜਨਮ ਓਨਾ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪਰਿਪੱਕ ਦਰੱਖਤ ਆਪਣੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨੌਜਵਾਨ ਦਰੱਖਤ ਹੋਣਗੇ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ 'ਤੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਟਾਈ ਦੀ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਦਰੱਖਤ ਕਟਾਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਜਨਮ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਈਸੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਈਸੀ ਨੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੁਨਰਜਨਮ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਡੱਬੇ ਦਾ ਆਕਾਰ 20 ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸੀਈਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ 20 ਹੈਕਟੇਅਰ

ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਕੋਈ ਡੱਬਾ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੀਈਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

1. ਕਟਾਈ ਸਿੱਧੇ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਜੰਗਲਾਤ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਟਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ;

2. ਜੰਗਲਾਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬੀਟ ਦੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਜਿੱਥੇ ਕਟਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਨਿਯਮਤ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੱਟਣ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ;

3. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਖੈਰ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25% ਪਰਿਪੱਕ ਖੈਰ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟੇ ਨਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖਾਂ ਵਜੋਂ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਅਤੇ ਨੰਬਰਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਘੇਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

4. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਚਿਲ ਪਾਈਨ ਅਤੇ ਸਾਲ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 40 ਪਰਿਪੱਕ ਰੁੱਖ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਖੈਰ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ;

5. ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੀਈਸੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਢੁਕਵੇਂ ਫੰਡ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ 20 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਹਰੇਕ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਜੰਗਲਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

6. ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਜੰਗਲੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ;

7. ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲ ਦਾ ਸਹੀ ਪੁਨਰਜਨਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ।

8. ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਸਿਲਵੀਕਲਚਰ ਕਟਾਈ ਦਾ ਇਹ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ.ਪੀ. ਮੋਹਨ, ਆਈ.ਐਫ.ਐਸ. (ਸੇਵਾਮੁਕਤ), ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ਼ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਆਫ਼ ਫਾਰੈਸਟ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਦੋ-ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੈਂਬਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਡਾ. ਵਾਈ.ਐਸ. ਪਰਮਾਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਹਾਰਟੀਕਲਚਰ ਐਂਡ ਫਾਰੈਸਟਰੀ, ਨੌਨੀ, ਸੋਲਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਮੈਂਬਰ ਸਿਲਵੀਕਲਚਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਵੇਗਾ।

10. ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ਼ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਟਾਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ, 12.12.1996 ਅਤੇ 14.02.2000 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

11. ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਹਰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਬੋਰਡਿੰਗ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਉਦੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏਗੀ।

12. ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ.ਪੀ. ਮੋਹਨ, ਆਈ.ਐਫ.ਐਸ. (ਸੇਵਾਮੁਕਤ), ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੀਫ਼ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਰ ਆਫ਼ ਫਾਰੈਸਟ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਸਨੀ ਵਿਲਾ, ਨਿਗਮ ਵਿਹਾਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ-171002 ਅਤੇ ਡਾ. ਵਾਈ.ਐਸ. ਪਰਮਾਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਹਾਰਟੀਕਲਚਰ ਐਂਡ ਫਾਰੈਸਟ੍ਰੀ, ਨੌਨੀ, ਸੋਲਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼-173203 ਨੂੰ ਭੇਜਣ।

13. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਈ.ਏ. ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਆਈ.ਏ. ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ